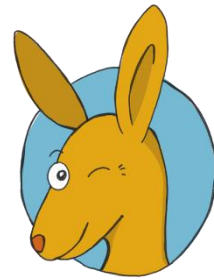
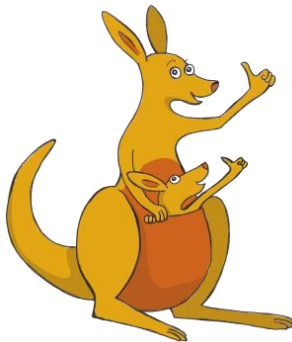

Mijn verkeersveilig fiets- of wandelevenement

Gezinssport Vlaanderen organiseert tal van sportactiviteiten. Ook jouw club kiest voor de actie! En wanneer we iets doen, dan doen we dat goed. Ook verkeersveiligheid krijgt een plaatsje in die kwaliteitsvolle aanpak. Vooral bij onze sportactiviteiten wandelen en fietsen is dat een belangrijk aspect. Met de fiets of te voet gaan we immers de openbare weg op en daar zijn we niet alleen. Als organisator doen we er natuurlijk alles aan om een ongeval te vermijden, dat is onze plicht. 'Veilig op weg' helpt jouw club heel concreet om van elk wandel- of fietsevenement ook een verkeersveilig sportfeest te maken!

1. Plannen maken

Het bestuur, de vrijwilligersploeg of de werkgroep gaat voor het eerst rond de tafel zitten. Tijdens die eerste vergadermomenten zet je de krijtlijnen uit. Wat is ons opzet? Wie, wat, wanneer en hoe? Wat vinden we belangrijk? Wat zijn onze uitdagingen? Ook verkeersveiligheid komt daar voor het eerst om het hoekje kijken...

Een handige checklist voor de organisatie van jouw wandel- of fietsevenement? Vraag een praktisch draaiboek aan bij Gezinssport Vlaanderen – dienst clubwerking (gezinssportvlaanderen.clubwerking@gezinsbond.be)!

✓ **Stappen of fietsen in grote groep...**

... zorgt voor een heel ander opzet dan wanneer de fietsers of wandelaars op eigen tempo en startuur een route volgen. Voor grote groepsactiviteiten moet je soms de hulp (en toelating) van de politie of het lokale bestuur vragen. Ook [de wetgeving](#) voor grote groepen is anders én legt bepaalde beperkingen op (zie hoofdstuk 2). Elke keuze heeft dus een impact op de verdere organisatie.

✓ **Een mobiliteitsplan...**

... klinkt zwaar, maar hoeft dat niet te zijn. Heel wat deelnemers zorgen ook zelf voor heel wat verkeer. Is er voldoende parkeerplaats? Is er ook aandacht voor wie te voet, met de fiets of het openbaar vervoer komt? Is de directe omgeving van de start-, stop- en pauzeloctie (ook bij veel volk) wel veilig?

Een handig hulpmiddel voor grotere evenementen is [de Mobiwijzer](#) met advies op maat in een duidelijke tijdslijn.

✓ **Deelnemers met een pintje te veel...**

... horen niet in het verkeer. Dat is de eigen verantwoordelijkheid natuurlijk, maar ook als organisatie kan je een handje helpen. Is er voldoende variatie aan non-alcoholische dranken? Hoe ga je om met jonge deelnemers en bijhorende wetgeving rond alcoholconsumptie? Denken we bewust na over de kostprijs van (non)-alcoholische dranken? Misschien is het een leuk idee om elke BOB te belonen?

✓ **Een veilige tocht...**

... stippel je slim uit. Ook op een kaart kan je al een aantal risico's inschatten: een druk kruispunt, een overweg of oversteekplaatsen in een bocht kan je dan via een alternatieve route proberen vermijden. Vlaanderen kent intussen een vrij uitgebreid [netwerk van zogenaamde 'trage wegen'](#) waar het gemotoriseerd vervoer geweerd wordt. Dat is leuk en veilig om te fietsen of te wandelen. Ook bestaande wandelroutes en de intussen goed [gekende 'knooppunten'](#) zijn goede referenties voor aangename wandelwegen.

✓ **De veiligheid van onze vrijwilligers...**

... is een belangrijke zorg. Wie regelt het parkeerverkeer? Wie hangt de pijltjes? Wie helpt de groep over dat drukke kruispunt? Wie staat in voor de begeleiding? Je vrijwilligers zijn je sterkste kracht. Misschien kan een korte opleiding [de verkeersregels](#) helpen opfrissen. Ook een voorverkenning kan helpen en dacht je ook voor hen aan een reflecterend hesje of alle nodige materiaal voor de 'wegkapitein'?

• **Wat met de aansprakelijkheid van de organisator?**

Wie kan aantonen dat de organisatie van een evenement (mee) voor schade aansprakelijk is, kan vergoeding eisen. Als organisatie kan je heel wat verzekeringen afsluiten om de risico's te beperken, maar preventieve maatregelen horen bij de verantwoordelijkheid van de organisatie. Als organisator moet je volgens het principe van de 'goede huisvader' het evenement uitbouwen. Je hebt als organisator dus de plicht om zoveel mogelijk gevaren te voorzien en ook uit te sluiten.

Aansprakelijkheid betekent 'verantwoordelijk zijn voor je daden' of 'de gevolgen van je handelingen dragen'. Aansprakelijkheid is gebonden aan drie voorwaarden:

Door jouw fout is er schade aan een andere persoon berokkend, waarbij de fout de oorzaak is van de schade. Er is pas sprake van aansprakelijkheid als tegelijkertijd aan deze drie voorwaarden is voldaan.

Fout

Men spreekt van een fout wanneer

- Je **een wettelijk voorschrift miskend** hebt bv. het niet naleven van de wegcode.
- Je de **algemene zorgvuldigheidsnorm niet naleeft**. Je hebt je niet gedragen als een goede huisvader. Dit gaat men na door te onderzoeken of een redelijke en verantwoorde leider in eenzelfde situatie hetzelfde zou gedaan hebben. Als deze anders gereageerd zou hebben, dan is er sprake van een overtreding van de algemene zorgvuldigheidsnorm en bega je een fout.

Schade

Als verantwoordelijke sta je enkel in voor de schade (nadeel, verlies, vermindering van vermogen van goederen of van personen) die veroorzaakt is door jouw fout. Men gaat na of de schade zich zou hebben voorgedaan als je je niet foutief zou hebben gedragen en of je kon voorzien dat die schade zich zou voordoen door jouw gedrag (**criterium van redelijke voorzienbaarheid**).

Oorzakelijk verband

Indien jouw fout niet de oorzaak is van de schade, dan kan je niet verplicht worden tot het betalen van een schadevergoeding. Zelfs als er schade is door jouw handeling, maar die handeling wordt niet als foutief aanzien, dan kan je niet verplicht worden om die schade te vergoeden. Diegene die schade heeft geleden moet het oorzakelijk verband aantonen.

Meer weten?

Regelgeving: www.vrijwilligerswetgeving.be

Vlaams Steunpunt vrijwilligerswerk: www.vrijwilligersweb.be

Federale Overheidsdienst Justitie: www.just.fgov.be

2. Voorbereidingen treffen

De dagen en uren voor het wandel- en fietsevenement schakelt alles en iedereen een tandje hoger. We zorgen samen dat alles straks vlot verloopt en nemen maatregelen om ongelukken te vermijden. Onze deelnemers zijn kwetsbaar in het verkeer en daarom nemen we de nodige voorzorgen!

✓ **Veilig in groep de fiets op...**

... dat is geen evidentie. Heeft iedereen voldoende fietsvaardigheden? Kunnen alle kinderen veilig mee fietsen? Ook volwassenen kunnen niet altijd goed fietsen. Maar ook alle fietsen zijn best klaar voor een (lange) tocht. Zijn de banden, remmen en ketting in orde? Ook de wetgever verplicht een fietsbel, reflectoren en lichten als het donker wordt.

✓ **Het gezond verstand**

Sommige onnodige risico's kan je ook zonder 'glazen bol' perfect zien aankomen. Zo wordt het in de donkere maanden al vroeg donker. Door een uurtje vroeger te vertrekken kan je die duistere uurtjes meteen vermijden. Ook het weer is (zelfs van uur tot uur) niet langer de grote onbekende. Bij mist, stormweer of andere gure weersomstandigheden is die tocht misschien simpelweg een slecht idee? Schat de afstand van je verplaatsing ook realistisch in. Te veel kilometers zorgen er voor dat de vermoeidheid toeslaat en dat is niet goed om alert te blijven. Bovendien blijft een groep dan al snel niet langer bijeen... De trage en vermoeide stappers of fietsers blijven achter.

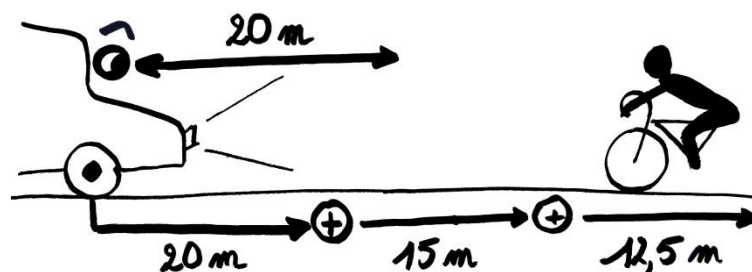
✓ **Zichtbaar en beschermd op weg...**

... kan levens redden. Het is niet wettelijk verplicht, maar reflecterende hesjes zijn echt een preventieve must voor groepen in het verkeer. Wie in groep gaat fietsen kan de deelnemers vragen om ook een helm mee te brengen.

Een goede helm vermindert de kans op een hoofd- of zelfs hersenletsel met 75 tot 85 procent. Zorg er bovendien voor dat de helm bij iedereen goed past (niet beweegt als je met je hoofd schudt). Je kunt iedereen eenvoudig vragen om een fietshelm mee te brengen.

Ook de zichtbaarheid van je deelnemers is erg belangrijk. Onderzoek leert dat automobilisten donkere kleren pas op twintig meter in hun koplampen opmerken. Je bent dus, zelfs voor oplettende chauffeurs, zo goed als onzichtbaar. Een wandelaar of fietser met kleurrijke en dus opvallende kledij (zoals bijvoorbeeld fluo) wordt al van op 50 meter opgemerkt. Wie de kleuren ook aanvult met reflecterende elementen is al gezien op 150 meter. Dat is, als het er op aankomt, een wereld van verschil. Kiezen voor kleur en reflectie kan dus je leven redden.

Reken maar even mee...

Een chauffeur (maar ook wij als wandelaar of fietser) heeft een reactietijd tussen het opmerken van het gevaar en het ogenblik van reageren (zoals het rempedaal indrukken). Bij een alerte persoon bedraagt die tijd ongeveer een seconde (wie moe is of gedronken heeft verlengt die tijd gevoelig...). De reactieafstand is dan weer het aantal meter tussen het zien van het gevaar en het remmen. Wie 50 kilometer per uur rijdt ziet zo 15 meter passeren.

De remafstand is dan weer de afstand die een auto tijdens het remmen nog verder aflegt. (Een slecht of nat wegdek, de staat van de remmen en de banden beïnvloeden natuurlijk die afstand.)

De auto van wie amper 50 kilometer per uur reed schuift bij optimale weersomstandigheden nog 12,5 meter verder. Bij regenweer wordt dat meteen 18,75 meter...

De stopafstand telt alle bovenstaande afstanden op (reactieafstand en remafstand). De chauffeur die aan 50 kilometer per uur rijdt en plots een individu of groep opmerkt heeft dus (bij droog weer) 27,5 meter nodig om de auto helemaal stil te doen staan. Wie onopvallende kledij aan heeft komt met de twintig meter zichtbaarheid dus levensbedreigend te kort...

✓ **Begeleiding van een groep...**

Ga in groep op weg? Zorg dan voor begeleiders en goede afspraken met de deelnemers. Een zootje ongeregeld krijg je niet veilig door het verkeer... De begeleiding achteraan en tussenin de groep houdt een oogje in het zeil en zorgt er voor dat de gemaakte afspraken ook nageleefd worden.

De wegcode omschrijft enkele zogenaamde 'verkeersregelaars'. Dat zijn statuten die de mogelijkheid bieden om het verkeer, waar hen dat toegelaten is, mee te regelen. Politieagenten zijn het zeker niet, maar een seingever, gemachtigd opzichter, wegkapitein of groepsleider mag in bepaalde gevallen wel aanwijzingen geven of het verkeer zelfs stil leggen.

Wegkapiteins kunnen grote groepen fietsen begeleiden en zijn duidelijk omschreven in de wegcode... voor groepsleiders is dat wel anders. Zij worden vermeld als begeleiders van een groep stappers maar het 'wat en hoe' is daarbij niet vermeld. Duidelijk is wel dat een groepsleider 'verantwoordelijkheid' opneemt voor de groep en de verplaatsing dus zoals het hoort 'organiseert en begeleidt'.

Als groepleider van een groep fietsers of stappers mag je het verkeer niet stil leggen. Het is wel diegene die de groep aanwijzingen geeft. Eenmaal de groep oversteekt op een plaats zonder verkeerslichten dan mag het verkeer die (goed aaneengesloten) groep niet doorbreken. Als wegkapitein van een groep fietsers mag je het verkeer (op een kruispunt zonder verkeerslichten of agent) wel stil leggen om je groep over te laten.

✓ **Hou ook rekening met een noodsituatie**

Bereid je voor op een mogelijke noodsituatie...

- In groep op weg? Zorg als begeleiding voor een goed opgeladen GSM. Sla het GSM-nummer op van de verantwoordelijke die op locatie blijft (en eventueel met de wagen ter plaatse kan komen). Laat jouw GSM-nummer op je eigen beurt achter bij de verantwoordelijke op locatie. Ook een basis EHBO en bij het fietsen reparatiemateriaal is allerminst overbodige luxe. Zorg er voor dat minstens iemand van de begeleiding ook eerste hulp bij een ongeval kan toepassen...
- Individueel op weg? Communiceer duidelijk een telefoonnummer dat (naast de hulpdiensten via 112) in nood vlot bereikt kan worden. Denk als organisatie goed na over een noodprocedure. Wie is het eerste contactpunt? Wie gaat ter plaatse? Vraagt je evenement ook om medische omkadering (Rode Kruis of andere)? Hoe gaat de organisatie om met eventuele persaandacht? Hoe communiceer je naar de andere deelnemers? Denk hier grondig over na.

3. Veilig op weg

De tocht is vertrokken! Dat kan als gezin of in een gezellige groep. Met of zonder begeleiders. Wie de weg op gaat moet rekening houden met verkeersregels, maar ook met een steeds veranderende situatie. Als organisatie of als begeleider moeten we weldoordachte keuzes maken in functie van de (verkeers)veiligheid en dat is niet altijd even simpel.

✓ **De wegcode**

Verkeersregels vermijden chaos op de weg. Van elke verkeersdeelnemer wordt verwacht dat die de wegcode ook kent en toepast. Belangrijk is daarbij dat de wetgever aan groepen (fietsers of voetgangers), mits enkele voorwaarden, ook specifieke regels heeft toegekend. Als organisator hou je natuurlijk ook rekening met de regels... en die hangen af van de manier waarop je het evenement organiseert (gaat het om 'groepen' op de weg, of gelden de regels voor individuele weggebruikers?) De website [Sport & Verkeer](#) zet alles mooi op een rijtje.

- [De wegcode voor fietsers](#)
- [De wegcode voor voetgangers](#)
- [De algemene wegcode](#)

Wist je dat...

... een groep fietsers (meer dan 15 en minder dan 150) niet verplicht is om het fietspad te gebruiken (al is dat natuurlijk wel een goed idee)?

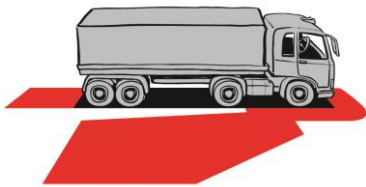
... voetgangers voorrang hebben wanneer zij willen oversteken op een zebrapad, maar dat fietsers moeten wachten tot de weg vrij is voor zij de oversteekplaats voor fietsers op mogen fietsen?

... groepen wandelaars (meer dan 5 en een begeleider) altijd rechts op de rijbaan mogen stappen en zo tot de helft van de rijbaan in mogen nemen?

... die zelfde groepen wandelaars ook links op de rijbaan mogen wandelen maar dat zij dan achter elkaar moeten stappen?

✓ **De dode hoek**

De dode hoek is die ruimte rond een vrachtwagen die de chauffeur vanuit zijn cabine niet kan zien. Bijkomende spiegels en zelfs camera's proberen daar aan te verhelpen, maar die 'dode hoek' blijft helaas nog altijd veel slachtoffers maken. Blijf er dus uit!

De 'dode hoek' bestaat eigenlijk over een aantal zone's: vooraan, achteraan en rechts naast de vrachtwagen. Breng je groep dus nooit net voor of naast de cabine van een vrachtwagen. Ook vlak achter een vrachtwagen ga je niet staan, daar is de groep helemaal onzichtbaar.

Blijf dus ver genoeg achter de vrachtwagen als deze rechts af wil slaan. Zoek bovendien oogcontact met de chauffeur. Als die terug kijkt, heeft hij je zeker gezien.

Opgelet, ook bestelwagens, bussen, vuilniswagens en zelfs gewone auto's hebben een dode hoek. Die is vaak iets kleiner of heeft een andere vorm. Maar het blijft opletten geblazen!

✓ **Hoffelijk met een groep in het verkeer**

- Laat je horen. Hou ook als groep rekening met andere weggebruikers te voet of met de fiets. Wil je inhalen met de fiets, laat je bel dan rinkelen.
- Ook een vriendelijk woord kan nooit kwaad, integendeel. Een dankjewel doet iedereen deugd.
- Hou op een fietspad of een smalle weg zeker rekening met het kruisend verkeer. Palm niet de hele weg in, maar laat voldoende ruimte voor de andere weggebruikers.

✓ **Preventief met een groep in het verkeer**

- Kijk goed en ver vooruit. Als begeleider kan je heel wat onheil tijdig vermijden. Anticipeer op de omgeving. Detecteer mogelijk gevaar (denk maar aan spelende kinderen, slechte zichtbaarheid van een bocht, een ruiter op de baan, ...) en maak je groep daarop attent.

- Toon je plannen. Als groepsbegeleiding kan je met een armgebaar tijdig aangeven dat de groep links/rechts wil gaan afslaan. Zoek bovendien oogcontact met de bestuurders voor je aan het manoeuvre begint, zo ben je er zeker van dat de chauffeur je plannen heeft gezien.
- Hou als begeleiding ook rekening met volgende aandachtspunten:
- Behoud als begeleider van een groep steeds je positie. Minstens een groepsleider (of wegkapitein bij het fietsen) voor- en achteraan de groep, maar overweeg ook bijkomende begeleiding tussenin.
- Bewaak de gemaakte afspraken en durf de groep daar ook op aan te spreken. Ook roepen of een fluitsignaal kan de afspraken ondersteunen en zorgt er meteen voor dat de aandacht verhoogt.
- Bouw voldoende rustmomenten in. Wie moe is verliest aandacht en alertheid. Dat is niet goed in het verkeer.
- Houd de groep altijd goed aaneengesloten. Breng de trage stappers of fietsers vooraan in de groep, zo blijft het tempo aangepast.

✓ **In nood (stappenplan 'bij een verkeersongeval')**

Hoe verschillend ongevalssituaties ook kunnen zijn, als eerstehulpverlener zet je altijd dezelfde vier belangrijke stappen. Ze helpen je om de situatie goed in te schatten en op een gepaste manier hulp te verlenen. *(met dank aan: Jeugd Rode Kruis vzw)*

- 1) Zorg voor veiligheid
  - van jezelf
  - van het slachtoffer
  - van de omstaanders
- 2) Vaststellen van het bewustzijn en de ademhaling
  - Controleer het bewustzijn
  - Maak de luchtweg vrij
  - Controleer de ademhaling
- 3) Verwittigen van de hulpdiensten
  - Arts
  - 112: vertel wat, waar wie
- 4) Verlenen van verdere eerste hulp *(Meer weten over eerste hulp? Volg een gratis eerste hulp cursus van [Rode Kruis-Vlaanderen](#) bij jou in de buurt.*

Als het om een zwaar verkeersongeval gaat worden verschillende hulpdiensten verwittigd. Elke oproep die binnenkomt bij de 112 brengt een keten van hulpverlening op gang: het ter plaatse zenden van een geneesheer, een ambulancedienst en het vervoer van het slachtoffer naar een ziekenhuis.

Wanneer de toestand van de patiënt dit vereist kan de operator van de dienst 112 beslissen om een MUG-team ter plaatse te laten komen. Dit team bestaat uit een urgentie-arts en een urgentie-verpleegkundige van een erkende spoedgevallendienst. Als het slachtoffer geklemd zit of als het wegdek moet gereinigd worden, komt ook de brandweer ter plaatse. De

politiediensten komen altijd ter plaatse als iemand bij een verkeersongeval zwaargewond raakt of overlijdt. Ze zullen de nodige vaststellingen doen.

Ook nazorg, zeker wanneer iemand getroffen is door een zwaar letsel of overlijden, is erg belangrijk. Als vereniging kan je dan heel wat betekenen alleen al door contact te houden.

Meer weten?

- www.watnaeenverkeersongeval.be
- www.rondpunt.be

Ook de pers kan ter plaatsen komen. Deze tips helpen je ook bij die contacten verder.

Ongevallen met jonge mensen hebben een belangrijke plaats in de media. Wanneer een ongeval in de context van een evenement gebeurt, neemt de belangstelling nog toe. Het nieuws verspreidt zich snel en de kans bestaat dat iemand van de media je meteen na het ongeval op de plaats van het ongeval benadert.

Wat bij persaandacht?

- Neem [contact](#) met de persverantwoordelijke van Gezinssport Vlaanderen.
- Duidt één perswoordvoerder binnen de vereniging aan zodat alle persaandacht gekanaliseerd wordt. Kies iemand die gewoon is het woord te voeren en laat deze persoon bijstaan indien nodig.
- Geef geen commentaar zolang er geen perswoordvoerder is aangesteld.
- Spreek duidelijk af wat wel en niet gezegd wordt in samenspraak met het clubbestuur, Gezinssport Vlaanderen en familieleden van de betrokkene(n).

Het contact met de media

- Vraag contactgegevens van de betrokken journalist.
- Bespreek waarover je wel en niet wil praten. Want eens je begint te praten, is het soms moeilijk om grenzen te trekken.
- Bespreek de mogelijkheid om het artikel te lezen en te corrigeren voor het gepubliceerd wordt, of een uitzending te bekijken voor ze uitgezonden wordt.
- Je kan ervoor kiezen anoniem te blijven. Bespreek dit meteen met de journalist.
- Wanneer er veel belangstelling is, kan een plaats en moment afgesproken worden om de pers gezamenlijk te woord te staan. Zo voorkom je dat je steeds hetzelfde verhaal moet herhalen, dezelfde vragen moet beantwoorden en kan je voorbereiden wat je wel en niet zal zeggen.
- De media wil graag beelden. Weet dat opgenomen beelden later opnieuw gebruikt kunnen worden. Bespreek op voorhand of beelden van kinderen genomen mogen worden en maak dit duidelijk aan de aanwezige pers.

Kinderen en jongeren in de media?

- Kinderen en jongeren zijn extra kwetsbaar. Bespreek vooraf heel duidelijk met deze kinderen wat de voor- en nadelen kunnen zijn van praten met de pers. Zorg steeds voor de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon van het kind tijdens het interview.
- Kinderen hebben vaak hoge verwachtingen van de publicatie of uitzending terwijl deze vaak afwijkt van hetgeen ze verwachten of in het slechtste geval gaat de publicatie of uitzending niet door. Bereid hen hierop voor.

Als het toch fout loopt?

Neem contact met de betrokken reporter, eindredacteur of indien nodig leg je klacht neer bij de Raad voor de Journalistiek.